

Fördjupning av översiktsplanen för

Töcksfors tätort

DEL 4 - MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

PLANHANDLINGAR FÖP TÖCKSFORS

Fördjupningen av översiktsplanen för Töcksfors tätort är indelad i fyra delar som alla hänger ihop, vilka presenteras nedan.

DEL 1 - PLANFÖRSLAG

Del 1- Planförslag är huvuddokumentet i den fördjupade översiktsplanen. I planförslagets inledning förklaras vad en översiktsplan är, syfte, bakgrund, avgränsning och arbetssätt.

Dokumentet består sedan av en analys över möjligheter och utmaningar, målbild och utvecklingsstrategier, föreslagen markanvändning och tillämpning av strategier. I dokumentet presenteras också hur planförslaget förhåller sig och tar hänsyn till allmänna och statliga intressen och värden samt hur den fördjupade översiktsplanen kan genomföras.

Planförslaget över Töcksfors tätort redovisas tillsammans med en föreslagen markanvändningskarta.

DEL 2 - PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Del 2- Planeringsförutsättningar redovisar en sammanställning av de planeringsförutsättningar som legat till grund för planförslaget.

Dokumentet inleds med en redogörelse av Töcksfors tätort sammanhang samt en närmare inblick i tätortens förutsättningar. Detta efterföljs sedan av en genomgång av de nationella ställningstaganden som berör tätorten.

DEL 3 - PROCESSEN

Del 3- Processen redovisar resultatet av genomförd dialog inför framtagandet av fördjupningen av översiktsplanen

DEL 4 - MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING (MKB)

Del 3- Miljökonsekvensbeskrivning beskriver de avvägningar som gjorts under arbetet samt vilka konsekvenser förslaget bedöms få ur miljösynpunkt. Planalternativet jämförs med nollalternativet samt ett alternativt utvecklingsscenario.

Ansvarig tjänsteperson: Daniel Nordholm, kommunarkitekt

Foton: Terese Myrin, Värmlands museum

INNEHÅLL MKB

Icketecknisk sammanfattning	4
Inledning	5
Avgränsning	6
Alternativredovisning	8
Riksintressen	9
Strandskydd och LIS	9
Kulturmiljö	10
Miljö kvalitetsnormer	10
Transporter	11
Klimatanpassning	12
Agenda 2030 och nationella miljömålen	13
Samlad bedömning	14

ICKE TEKNISK SAMMANFATTNING

Här beskrivs miljökonsekvensbeskrivningen i korthet.

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) används för att få en helhetssyn över den miljöpåverkan, effekter och konsekvenser som en plan kan medföra. Ett samråd om vilka frågor som hanteras i denna MKB för fördjupningen av översiktsplanen för Töcksfors tätort hölls med Länsstyrelsen Värmland den 11 mars 2019. Den geografiska avgränsningen för miljökonsekvensbeskrivningen är den samma som plangränsen för den fördjupade översiktsplanen och omfattar Töcksfors tätort. De frågor som analysen av betydande miljöpåverkan avgränsats till är:

- Riksintressen
- Strandskydd och LIS (Landsbygdsutveckling i strandnära läge)
- Kulturmiljö
- Miljö kvalitetsnormer Vatten
- Transporter
- Klimatanpassning

MKB:n redogör konsekvenser för planalternativet, ett nollalternativ och ett alternativt utvecklingsscenario. Planalternativet innebär att fördjupningen av översiktsplanen gäller och kan ge riktlinjer för kommande detalplaner och bygglovsprövningar. Nollalternativet innebär att ingen fördjupning görs och inga strategier för framtida utveckling i relation till hänsynstaganden tas fram. Det alternativa utvecklingsscenariot är framtaget då det bedöms utgöra en trovärdig alternativ utveckling av tätorten som kan vägas mot planalternativet. Utvecklingsalternativet innebär en mer omfattande bebyggelseutveckling i en tvåkärnig struktur med ytterligare gränshandel sätts i fokus tillsammans med att de önskemål och förfrågningar som kommit in till kommunen under de senaste åren i högre grad möjliggörs. De tre förslagen analyseras även i förhållande till de globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030, samt Sveriges nationella miljömål.

Sammanfattning av effekter och konsekvenser av planförslaget

Planförslaget förväntas ge viss påverkan på riksintresse friluftsliv och strandskyddet främst på grund av de LIS-områden som pekas ut intill sjöarna Töck och Foxen. Påverkan minskas dock genom de utpekade platsernas tidigare användning och de höjdskillnader som finns mellan byggbar mark och stranden inom flera av områdena. Den största frågan ur ett hållbarhetsperspektiv i planförslaget är att ny bebyggelse enligt förslaget kräver en ny lösning för dricksvattenförsörjning.

Planförslaget bedöms positivt förstärka de kulturmiljöer som finns inom tätorten genom planförslagets koppling till det nyframtagna kulturmiljöprogrammet. En utveckling av verksamheter kopplat till den nedre slussmiljön inom exempelvis LIS-området Gläntan skulle ge positiva effekter både ur ett kulturhistoriskt perspektiv samt för riksintresset för friluftsliv som slussarna bidrar med värde till. Detta stället dock krav på att kulturmiljöprogrammet används som ett kunskapsunderlag och stöd i genomförandet. Enstaka fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar kan påverkas vid utveckling inom områdena Kalvnäset och Sågudden, vilket bär utredas närmare innan exploatering. Detta avgörs dock i nästa planeringskede och är inte en översiktsplanefråga.

För att klara miljö kvalitetsnormerna för vatten är det positivt att alla utvecklingsområden ligger med närhet till kommunalt vatten- och avlopp. Detta gör att påverkan på vattenkvaliteten från enskilda avlopp kan minskas. Dock är det av vikt att dagvatten hanteras enligt kommunens dagvattenpolicy, särskilt vid utvecklingsområdet för verksamheter vid motorstadion, då rening krävs för att inte negativt påverka recipienten.

Det är en brist att det inte finns någon översvämningskartering för att kunna bedöma denna riskfråga inom stora delar av området som planförslaget omfattar. En kartläggning bör efterfrågas från länsstyrelsen för att underlätta för att i framtida planering kunna skapa långsiktigt hållbara strukturer ur ett klimatperspektiv. Av de nya utvecklingsområden som föreslås i planen bedöms topografin och tillgängligheten till områdena vara sådana att det är möjligt att i detaljplaneskedet utforma områdena så att risken för översvämnning hanteras.

Planförslaget bedöms väl avvägt mot de globala och nationella miljömålen och bedöms bidra på flera punkter.

INLEDNING

VAD ÄR EN MKB?

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken ska en kommun som upprättar en plan enligt plan- och bygglagen göra en strategisk miljöbedömning om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) används för att beskriva den miljöpåverkan som ett genomförande inom planen kan medföra samt dess effekter och konsekvenser. En översiktsplan antas i princip alltid kunna innebära en betydande miljöpåverkan och ska som regel miljöbedömas.

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla:

- en sammanfattning av planens eller programmets innehåll, dess huvudsakliga syfte och förhållande till andra relevanta planer och program,
- en identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd,
- uppgifter om
 - a) miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen eller programmet inte genomförs,
 - b) miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt,
 - c) befintliga miljöproblem som är relevanta för planen eller programmet, särskilt miljöproblem som rör ett sådant område som avses i 7 kap. eller ett annat område av särskild betydelse för miljön, och
 - d) hur hänsyn tas till relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn, en identifiering, beskrivning och bedömning av de betydande miljöeffekter som genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra,
- uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa miljöeffekter,
- en sammanfattning av de överväganden som har gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val av olika alternativ och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställdes,
- en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför, och
- en icke-teknisk sammanfattning av 1–7.

Ett samråd om avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen för denna fördjupning av översiktsplanen hölls med Länsstyrelsen den 11 mars 2019.

PROCESS FÖR MILJÖBEDÖMNING

Miljöbedömningen ska vara en integrerad del av hela processen att ta fram en översiktsplan. Detta för att planförslaget redan från början ska kunna utformas så att miljöpåverkan vid nyexploatering ska bli så liten som möjligt och att kända miljöproblem ska kunna påverkas positivt genom åtgärder.

I arbetet med fördjupningen av översiktsplanen för Töcksfors tätort har frågan kring att begränsa miljöpåverkan funnits med genomgående vid utformning av planen och avvägningar har gjorts mellan olika intressen som framkommit vid genomförda dialogtillfällen. En stor del av arbetet med miljöbedömningen och begränsningen av miljöpåverkan har alltså gjorts under processen genom att välja bort alternativ och förslag som bedömts krocka med olika miljövärden.

Redovisning av miljökonsekvenser vid framtagandet av en översiktsplan innehåller med nödvändighet vissa osäkerheter. Detta då översiktsplanen hanterar en så pass övergripande nivå och efterföljs av flertalet prövningar innan åtgärder enligt planen genomförs. Bedömningen av betydande miljöpåverkan kan därför inte bli allt för detaljerad, utan presenteras även den på en övergripande nivå och tenderar att något överdriva miljöpåverkan. Detta då i praktiken åtgärder för att minska miljöpåverkan är möjliga att göra i ett senare skede i planeringskedjan då planens intentioner genomförs.

BESKRIVNING AV PLANALTERNATIVET

Den fördjupade översiktsplanen (FÖP) för Töcksfors tätort syftar till att ta ett helhetsgrepp och främja en medveten framtida utveckling av orten. Genom att planera på en översiktlig nivå kan enskilda projekt bindas samman, synergieffekter uppstå samt att det blir tydligt avseende behov av följdinvesteringar och åtgärder som kan behövas för projektens genomförande. Fördjupningen av översiktsplanen ska bidra till att lyfta fram ortens särdrag och skapa en planering som utgår från Töcksfors specifika förutsättningar och identitet.

I planförslaget föreslås fem utvecklingsområden av olika karaktär, samt viss förtätning inom befintlig bebyggd miljö. Väster om tätorten föreslås ett utvecklingsområde för industri och besöksnäring i anslutning till motorsportsarenan och Töcksfors handelspark. Utvecklingsområden för bostäder föreslås väster om tätorten på Sågudden och Batteriåsen som ligger i anslutning till Töcksfors skola och Hagavallen där

även ett utvecklingsområde för expansion av de båda funktionerna. Norr om tätorten vid Kalvnäset föreslås ett utvecklingsområde för bostäder i samband med befintlig detaljplan som ännu inte är utbyggd. Fyra områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) föreslås, där utöver tre av ovan beskrivna områden ingår ett område för utveckling av näringsverksamhet kopplat till nedre slussen.

Som ledstjärna för utvecklingen av den fysiska miljön har en målbild tagits fram:

År 2050 är kommunens huvudtätorter Årjäng och Töcksfors två livskraftiga platser där det bästa av två världar möts. Lugnet, den trolska naturen, småskaligheten, närheten till service och fritidsaktiviteter kombineras med ett engagerat föreningsliv, gott näringslivsklimat och en kommunal förvaltning som möjliggör. Dryga timmen bort finns storstadens utbud och puls att tillgå i Oslo och Karlstad. Årjäng och Töcksfors fungerar som självständiga förorter att längta hem till.

För att uppnå målbilden i Töcksfors tätort har sex strategier formulerats:

- Skapa goda förutsättningar för rekreation och fritid.
- Värna om ett varierat boende med närhet till service och aktiviteter.
- Skapa förutsättningar för ett livskraftigt näringsliv.
- Verka för ett hållbart resande.
- Lyft fram och ta tillvara på Töcksfors karaktär av gränsbygd

AVGRÄNSNING

Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen under hela processen för att gynna en hållbar utveckling. I miljökonsekvensbeskrivningen presenteras framför allt de sakfrågor som utan åtgärder och hänsynstaganden riskerar att ge en betydande miljöpåverkan vid ett genomförande av planen.

Miljökonsekvensbeskrivningen ska enligt Miljöbalkens 6 kap. 12§ innehålla uppgifter som är rimliga med hänsyn till

- bedömningsmetoder och aktuell kunskap
- planens innehåll och detaljeringsgrad
- var i beslutsprocessen som planen befinner sig
- vissa frågor bättre bedöms i andra planer eller andra sammanhang
- allmänhetens intresse

GEOGRAFISK AVGRÄNSNING

Den geografiska avgränsningen omfattar Töcksfors tätort. Planområdet sträcker sig från Källhults industriområde i öst till Töcksfors handelspark i väst. I norr avgränsas planen av Kallnäset och i söder av Hagavallen.

SAKAVGRÄNSNING

I mars 2019 genomfördes ett samråd med Länsstyrelsen angående miljökonsekvensbeskrivningens avgränsning för den fördjupade översiktsplanen för Töcksfors tätort.

Sakavgränsningen i miljökonsekvensbeskrivningen motiveras enligt följande:

- Riksintressen
Främst bedöms riksintresset för friluftsliv och natur riskera att påverkas genom de utvecklingsområden som föreslås där områden i strandnära lägen tas i anspråk.
- Strandskydd och landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)
Fyra områden pekas ut för LIS och inom dessa ges förutsättningar för att pröva ny bebyggelse inom strandskyddat område.
- Kulturmiljö
Töcksfors har en rik historia som gränsbygd där utvecklingsområden bör prövas mot kommunens nyframtagna kulturmiljöprogram och förekomsten av fornlämningar.
- Miljökvalitetsnormer Vatten
Påverkan från ny bebyggelse på intilliggande vattendrag bör bedömas då Töcksfors till stor del omgärdas av vatten. Ingen grundvattenförekomst finns i anslutning till tätorten, varpå denna aspekt inte berörs.
- Transporter
I Töcksfors är närvaron av E18 betydande och den stora mängd besökare och transporter som handeln skapar är viktiga att miljöbedöma utifrån både miljöpåverkan och risk/säkerhet.
- Klimatanpassning
I ett klimat under förändring blir planförslagets påverkan på och robusthet för klimatförändringar av vikt att bedöma.

ALTERNATIVREDOVISNING

I en MKB ska ett rimligt alternativ i förhållande till planens syfte och geografiska räckvidd redovisas enligt miljöbalken 6 kap. 11 § punkt 2.

I miljöbedömningen för den fördjupade översiktsplanen för Töcksfors tätort är alternativen:

- **Nollalternativ:** Ingen fördjupning av översiktsplanen görs och inga strategier för framtida utveckling i relation till hänsynstaganden tas fram. Vid ett nollalternativ fortsätter gällande planer att gälla vilket innebär att den aktuella översiktsplanen med dess tematiska tillägg ligger till grund för tätortsutvecklingen inom nollalternativet. Översiktsplanen anger rekommendationer för tätortsutveckling med fokus på miljömässig hållbarhet, tillvaratagande av tätortens kvaliteter samt god markberedskap. Inom de tre LIS-områden som i översiktsplanen pekats ut för tätorten har dock ingen utveckling skett.
- **Planalternativet:** Fördjupningen av översiktsplanen gäller och kan ge riktlinjer för kommande detaljplaner och bygglovsprövningar. Planförslaget beskrivs i sin helhet i huvuddokumentet, *FÖP Töcksfors tätort: Del 1- Planförslag*.
- **Alternativ utveckling:** Det alternativa utvecklingsscenarioet är framtaget då det bedöms utgöra en trovärdig alternativ utveckling av tätorten som kan vägas mot planalternativet. Utvecklingsalternativet bygger på tanken att Töcksfors struktur som utvecklats under 2000-talet med två externa handelscentrum förstärks och ett utvecklingsideal med en mer storskalig bebyggelseutveckling kopplat till dessa möjliggörs. I den alternativa utvecklingen för Töcksfors förutsätts alltså en exploatering med en mer utbredd utveckling av tätorten mot planförslaget. Det alternativa utvecklingsscenarioet baseras liksom planalternativet på önskemål som framkommit i workshops men även på övriga förfrågningar. Alternativet innebär att kommunen ställer sig positiv till alla typer av utvecklingsförslag, alltså i mindre grad väger olika intressen mot varandra.

RIKSINTRESSEN

Töcksfors tätort omfattas av fyra riksintressen:

- Riksintresse för friluftsliv (Miljöbalken 3:6) Dalsland-Nordmarken
- Riksintresse för kustturism och friluftsliv (Miljöbalken 4:2) Dalsland-Nordmarken
- Riksintresse för naturvård (Miljöbalken 3:6) Foxen - Stora Le
- Riksintresse för kommunikationer, väg (Miljöbalken 3:8) E18

Riksintressenas utbredning och värdebeskrivningar återfinns i planförslaget, del 2 sidan 29.

PLANALTERNATIV

I planalternativet är det framför allt riksintresset för friluftsliv enligt 3 och 4 kap i miljöbalken som riskerar att till viss del påverkas. Detta utifrån den förändring av landskapsbilden som blir från södra delen av sjön Töck in mot tätorten. Utvecklingsområdena kring Batteriåsen och Sågudden kommer där att förändra det visuella intrycket för vattenburna besökare. Dock bedöms inte denna del av sjön ha störst betydelse för friluftslivet då det är en mindre vik med där landskapet till stor del är brukat eller på annat sätt ianspråktaget av bebyggelse. Områdena som pekas ut för bostadsutveckling bedöms idag vara relativt otillgängliga och inte ha några särskilda värden för tätortsnära rekreation. Riksintresset för friluftsliv bedöms kunna påverkas positivt av planförslagets fokus på att stärka den lokala identiteten i att lyfta fram slussmiljöerna och bygdens historiska arv som gränsbygd. Detta kan öka Töcksfors tätorts attraktivitet som målpunkt för friluftsutövare i det större sammanhängande sjösystemet. Det är av vikt för riksintresset att slussarna fortsatt underhålls och brukas för att värdena ska kvarstå.

Riksintresset för naturvård är beroende dels av att vandringsmöjligheterna för fisk kvarstår genom tätorten, men också av att goda lösningar för avlopp och dagvatten genomförs i samband med nyexploatering. Detta så att inte vattenkvaliteten påverkas negativt, vilket i sin tur påverkar fiskbeståndet.

Vad gäller riksintresset för kommunikationer som omfattar E18 bedöms inte planförslaget ge några betydande effekter. Befolkningsökningen som möjliggörs i planförslaget tillsammans med utvecklingsområdet för industri/verksamheter kommer dock troligen innebära en liten trafikökning. Dock bedöms det inte initialt finnas behov av ändringar i trafiknätet då utvecklingsområdena för industrimark pekas ut där det finns befintliga av- och påfarter till E18 med god kapacitet.

Åtgärder för att planalternativet inte ska ge negativa konsekvenser för riksintressena beskrivs hänsynstaganden och rekommendationer i planförslaget, del 1.

NOLLALTERNATIV

I nollalternativet finns två LIS-områden kvar, det vid Batteriåsen och det vid Sandvikens camping. Ingen utveckling förutsätts ske inom områdena utifrån den efterfrågan som varit sedan områdena kom på plats. Påverkan på riksintresset kopplat till friluftsliv minskar därmed.

Gällande riksintresset för kommunikationer blir påverkan på E18 svårare att förutse då inga tydliga utvecklingsområden för bostäder eller industriutveckling finns.

ALTERNATIV UTVECKLING

Vid det alternativa utvecklingsscenariot ökas andelen utvecklingsområden för både industri, handel och bostäder, framför allt i öst-, väst- och nordlig riktning. Volymerna som föreslås i planen skulle bidra till ökad trafik och därmed större påverkan på riksintresset för kommunikationer. Utifrån dagens efterfrågan på bostadslägen intill vatten skulle troligen fler LIS-områden intill vattendragen föreslås.

STRANDSKYDD OCH LIS

Sjöar som berörs av planförslaget är Stubberudstjärn (Upperudsälven ns Töck i VISS), Töck och Foxen som inom tätorten omfattas av det generella strandskyddet (100 m). Strandskyddets syfte är att långsiktigt trygga att medborgarna har tillgång till strandområden genom allemansrätten. Dessutom ska strandskyddet bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. För att utföra vissa åtgärder, såsom uppföra byggnader, inom strandskyddsområdena krävs att strandskyddet upphävs eller att dispens ges. Detta kan göras om särskilda skäl finns vilka preciseras i 7 kap 18c§ MB.

De särskilda skäl som finns är, om platsen:

1. Redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften
2. Genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen
3. Behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området
4. Behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området
5. Behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området

6. Behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse

I miljöbalken 7 kap 18d § anges det som brukar omnämnas som det sjunde särskilda skälet:

7. En byggnad, anläggning, verksamhet eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden vilket förutsätter ett utpekande av så kallade LIS-områden i översiktsplanen

PLANALTERNATIV

Planförslaget bekräftar det tidigare godkända LIS-området vid Batteriåsen samt föreslår nya för Sågudden, Källnäset och Gläntan. Befintligt LIS-område vid Sandvikens camping föreslås utökas något. En utveckling inom dessa områden innebär skapande av attraktiva boendemiljöer vilket kan ge positiva effekter för tätortens utveckling. Utveckling inom områdena innebär att natur tas i anspråk och landskapsbildningen till viss del påverkas, men detta bedöms mildras genom att tillgången till stranden kan säkras genom fortsatt fri passage närmast vattnet. Planförslagets utpekande av LIS-områden möjliggör en samlad bebyggelseutveckling istället för spridd utveckling där andra särskilda skäl än LIS kan åberopas.

För att planalternativet inte ska innebära negativa konsekvenser på strandskyddets syften beskrivs hänsynstaganden och rekommendationer för utveckling inom områdena i planförslaget, del 1.

NOLLALTERNATIV

Vid ett nollalternativ kvarstår LIS-området vid Batteriåsen samt det mindre området vid Sandvikens camping. Utöver detta sker vid ett nollalternativ ingen samlad övervägd bedömning av lämpliga områden och möjligheten att stimulera landsbygdsutvecklingen i tätorten minskas därmed.

ALTERNATIV UTVECKLING

Det alternativa utvecklingsscenariot redovisar en trolig utveckling med en högre utvecklingsgrad vilket skulle innebära att fler LIS-områden skulle föreslås för att nå en högre andel bebyggelse i sjönära lägen.

KULTURMILJÖ

Hela Töcksfors tätort är utpekad i det regionala kulturmiljöprogrammet Ditt Värmland och för tätorten finns ett framtaget kulturmiljöprogram. Kulturmiljöprogrammet har tagit ett helhetsgrepp av miljöer och byggnader inom tätorten som bedöms ha ett kulturhistoriskt värde. Inom tätorten finns flertalet kända fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar.

PLANALTERNATIV

Planförslaget har anpassats efter kulturmiljöprogrammet och inkluderat de kulturhistoriskt värdefulla miljöerna i förslaget. Detta innebär att planförslaget får positiva och förstärkande effekter på tätortens kulturhistoriska miljöer. Särskild vikt har lagts vid Sveavägen och kopplingen till slussarna. Även strategin att ta tillvara och stärka Töcksfors karaktär som gränsbygd bygger på platsens historiska kontext.

NOLLALTERNATIV

Då kulturmiljöprogrammet är integrerat i planförslaget fungerar den fördjupade översiktsplanen som ett verktyg vid planering inom miljöer med kulturhistoriska värden. Vid ett nollalternativ finns fortsatt kulturmiljöprogrammet för tätorten men att genomföra planering som gynnar kulturmiljöerna vore svårare då kopplingen mellan kulturmiljöerna och den fysiska planeringen saknas.

ALTERNATIV UTVECKLING

Vid ett alternativt utvecklingsscenario antas liknande effekter som vid nollalternativet förekomma. Vid en högre utvecklingsgrad finns däremot en större risk att kulturmiljöprogrammet får liten tyngd i jämförelse med andra utvecklingsidéer som kan skapa mer utveckling och tillväxt där Sveavägens position i tätorten ytterligare försvagas.

MILJÖKVALITETSNORM VATTEN

Av de gällande miljö kvalitetsnormerna bedöms normerna för vatten löpa störst risk att påverkas av planförslaget, varpå effekter och konsekvenser inom de olika alternativen bedöms nedan. För vidare läsning kring miljö kvalitetsnormer, se planhandling *Del 2: Planeringsförutsättningar*.

VATTEN

Inom Töcksfors tätort finns tre vattendrag vilka berörs av denna fördjupning av översiktsplanen: Foxen, Töck och Upperrudsälven (ns Töck i VISS). Foxen har måttlig ekologisk status och bedöms nå god status tills 2021. Töck har otillfredställande eko-

logisk status och bedöms nå god ekologisk status 2027. Den del av Upperudsälven som förbinder sjöarna Töck och Foxen genom Töcksfors tätort har dålig ekologisk status och har kvalitetskravet att uppnå god status 2027. Vattendraget bedöms ha problem med bristande konnektivitet orsakat av dammar (slussar och kraftverksdamm) vid Töcks utlopp och strax nedan sjöns utlopp. Problemen beskrivs kunna åtgärdas exempelvis genom att funktionen hos befintliga fisktrappor förbättras och att minimiflöde i trapporna säkerställs. Slussarna och regleringen av vattendragen i Töcksfors benämns även som en stor bidragande orsak till klassningen av Foxens ekologiska status som måttlig. Även markföroreningar från tidigare sågverk i Töcksfors nämns som påverkansfaktor för Foxen. Även Töck är påverkad av regleringen av vattenflödet i samband med slussarna. Sjön bedöms även ha morfologiska förändringar där den huvudsakliga påverkan som finns är anlagda eller brukade ytor nära vattenförekomstens strandlinje. Framför allt nämns jordbruket som en bidragande orsak till sjöns otillfredsställande ekologiska status.

PLANALTERNATIV

Planförslagets utveckling bedöms inte vara av den grad att MKN för buller samt för luft inte heller blir aktuellt vid ett fullt genomförande.

Vattenkvalitet i sjöar och vattendrag är en viktig faktor i förhållande till markplanering. Med hänsyn till vattendragens miljöproblem är det viktigt säkerställa långsiktigt hållbara VA-lösningar. Mer bebyggelse medför utsläpp av spill- och dagvatten som vid otillräckligt omhändertagande kan ha negativ effekt på vattenkvaliteten.

I många fall kommer detaljplan att krävas för ny bebyggelse (exempelvis för LIS-områden för bostadsändamål) och inom ramen för det arbetet kommer VA-lösningar samt frågan om dagvattenhantering att studeras närmare. För framförallt industrier, verksamheter men även bostadsändamål krävs en bedömning av hantering av dagvatten. Den utveckling som föreslås i planförslaget har stämts av mot kommunens VA-plan och frågan kring god avloppsrening bedöms utifrån denna kunna lösas i kommande detaljplaner för utvecklingsområdena. Utvecklingsområden ligger i anslutning eller i närheten av det kommunala ledningsnätet och möjlighet kan finnas att utöka det kommunala verksamhetsområdet för VA.

För att planalternativet inte ska innebära negativa konsekvenser på MKN vatten beskrivs hänsynstaganden och rekommendationer i planförslaget, del 1.

NOLLALTERNATIV

Stor del av tätorten är anslutna till det kommunala VA-nätet. Nybyggnationer i ytterområdena kan resultera i enskilda lösningar med större osäkerhet kring säkerställandet av hållbart omhändertagande av spillvattnet.

Även vid ett nollalternativ kommer befintliga problem i form av exempelvis försurning och övergödning samt påverkanskällor att kvarstå. Exempel på påverkanskällor som kvarstår är jordbruk, reningsverket, sågverket samt vandringshinder.

ALTERNATIV UTVECKLING

Ett alternativ med en högre grad av utveckling innebär en svårighet att hitta samordnade lösningar samt att förutse framtida behov. Större volymer och en utbredning av tätorten innebär att en större utbyggnad av VA-nätet behöver ske för att kunna omhänderta dag och spillvatten på ett hållbart sätt.

TRANSPORTER

E18 har i Töcksfors en betydande roll med tanke på den starka kopplingen till Norge, inte minst med tanke på gränshandeln. Idag har E18 på den mest trafikerade sträckan genom Töcksfors tätort, vid kyrkan en årsdygnstrafik (ÅDT) på 7859 fordon/dygn (2015). I korsningen mellan Sveavägen vid kyrkan och vägen ner mot skolan/Ärtejärn har hastigheten sänkts till 50 km/h som ett led i att förbättra trafiksäkerheten vid denna punkt.

PLANALTERNATIV

Planalternativet kan tänkas innebära en viss trafikökning genom ny bostadsbebyggelse och utvecklingsområdet för verksamheter i väster. Dock pekas i planförslaget inte ut någon ytterligare ökning av handelsområdena utöver den som redan finns i befintliga detaljplaner. I planförslaget betonas vikten av att stärka tätortens centrum längst med Sveavägen och skapa en koppling mellan de två handelscentrumen som inte bygger på att ta bilen via E18. Gång- och cykelkopplingar mellan köpcentrumen via Sveavägen där småskalig handel och kulturmiljöer ger mervärden skulle kunna minska fokuset på bilen kopplat till handeln. Sammanfattningsvis kan en viss ökning av varu- och persontransporter ses i en utveckling enligt planförslaget, men ett aktivt val att inte förstärka fokuset på bilburen handel har gjorts för att skapa en mer trivsamt miljö i tätorten och minska klimatpåverkan.

NOLLALTERNATIV

I nollalternativet förväntas trafiken att öka i nuvarande takt, med en viss förhöjd ökning i fall befintligt planlagda områden för handel byggs ut. Nollalternativet innebär en mindre trafikökning än planalternativet.

ALTERNATIV UTVECKLING

Vid det alternativa planeringsscenariot skulle troligen områdena för handel ytterligare utökas för att ytterligare spinna vidare på tanken om gränshandeln som central för tätortens utveckling. En förstärkning av Töcksfors som gränshandelsplats med två tydliga handelscentrum utanför tätortens historiska centrum hade troligen ökat trafikflödet och bidragit till att bilen får en mer central roll i utformningen av det fysiska rummet.

KLIMATANPASSNING

Klimatförändringarna innebär ökad risk för bland annat stigande vatten, skyfall och värmeböljor vilket måste hanteras i samhällsplaneringen för att nå ett samhälle som är robust.

För Töcksfors tätort finns endast översvämningsrisken kartlagd för tätortens södra delar som ligger intill Foxen. Skyfallskatering saknas för tätorten.

En ökad nederbörd ökar risken för ras, skred samt erosion. I Töcksfors tätort finns viss risk för skred längs strandkanten mot Stubberudstjärnen. Vid placering av ny bostadsbebyggelse och bebyggelse av samhällsviktig art kommer detta vara en viktig fråga att utreda inom dessa områden.

Vid längre värmeperioder är det viktigt att det finns en god beredskap för dricksvattenförsörjning, att det finns jordbruksmark av god kvalitet och att den fysiska miljön utformas så att skugga och svalka finns i den tätbebyggda miljön. Dricksvattenkapaciteten är idag bristfällig inom Töcksfors tätort.

PLANALTERNATIV

Planalternativet föreslår utvecklingsområden i närheten av vatten inom Sågudden, Batteriåsen, Kallnäset och kring miljön för nedre slussen. Av dessa områden bedöms inom samtliga områden bebyggelse kunna placeras så att Boverkets riktlinjer för översvämningsrisk uppnås. Stränderna kring Töcksfors är generellt av brant karaktär. Det område inom planförslaget ser ut att ha störst risk för översvämnning är Sandvikens camping, och detta lyfts under beskrivningen av området.

Risken för översvämnningar vid hastiga regn finns inte utredd inom tätorten, men störst risk för stående vatten kan tänkas finnas i samband med underfarterna under E18 i samband med köpcentrumen där det finns många hårdgjorda ytor. Detta förhållande bedöms dock inte påverkas vid planförslaget och anläggningar för omhändertagande för dagvatten kopplat till parkeringsplatserna finns. Vid en ny etablering

av industri/verksamheter öster om motorstadion bör dagvattenfrågan och eventuella risker vid skyfall analyseras närmare inom arbetet med detaljplanen.

Dricksvattenfrågan är den mest avgörande frågan för en hållbar framtida markplanering inom tätorten och det är av stor vikt att en ny dricksvattenlösning tas i drift innan ny bebyggelse tillkommer. Särskilt om det blir vanligare med torkperioder under sommaren utgör detta en avgörande fråga för utvecklingen inom tätorten. Beroendet av en ny dricksvattenlösning för tätorten finns beskriven under samtliga utvecklingsområden.

Inom utvecklingsområdena som pekas ut i planförslaget finns ingen jordbruksmark och för befintlig markanvändning ligger jordbruksmarken inom det som pekas ut som tätortsnära landsbygd.

NOLLALTERNATIV

I nollalternativet finns fortsatt LIS-områdena på Batteriåsen och det mindre området vid Sandvikens camping. Översvämningsrisken vid campingen finns även i detta alternativ. Även dricksvattenfrågan är fortsatt aktuell i nollalternativet där även dagens bebyggelse är beroende av en ny vattenlösning på sikt. För övrigt så ger nollalternativet mindre risk för påverkan av klimatrelaterade risker i och med att inga nya utvecklingsområden pekas ut.

ALTERNATIV UTVECKLING

Vid en högre grad av utveckling med större spridning av tätorten hårdgörs mer ytor och en högre andel jordbruksmark än i planförslaget skulle tas i anspråk. Den alternativa utvecklingen skulle troligen vara sämre rustad att hantera klimatförändringar i och med detta.

AGENDA 2030 OCH DE NATIONELLA MILJÖMÅLEN

Agenda 2030 är en handlingsplan för hållbar utveckling vilken antogs av FN:s generalförsamling 2015. Alla världens länder har skrivit under agendan och åtagit sig att jobba med målen på nationell, regional och lokal nivå. Agendan syftar till att nå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Totalt finns 17 mål som ses i bilden nedan.

Sverige har även 16 miljömål som i hög grad kan sorteras in under målen i Agenda 2030. Nedan ges en bedömning av planförslaget utifrån miljömålen (mål som inte direkt berörs av planförslaget inom parentes), där även kopplingen till de globala målen även anges med en siffra som hänvisar till vilka mål de främst bedöms sammanfalla med.

1. Begränsad klimatpåverkan (12, 13)

I och med planförslagens utpekade möjlighet till utveckling av fler bostäder och verksamheter inom och i anslutning till tätorten kan en viss ökning av trafikflödet antas. Dock är utvecklingen inplacerad i en existerande struktur där det finns befintliga gång-/cykelvägar. Förutsättningar för en bilfri vardag bedöms som god inom hela tätorten med närhet mellan service, bostäder och arbetsplatser. I planförslaget har ett val gjorts att inte ytterligare föreslå områden för gränshandel, utan utvecklingen begränsas till de områden som finns i befintliga detaljplaner.

2. Frisk luft (11, 13)

Viss trafikökning kan antas genom möjligheterna till tätortsutveckling som lyfts i planen. Det finns dock idag inga identifierade problemområden med försämrad luftkvalitet, och nya utvecklingsområden för bostäder föreslås inte i anslutning till E18 som är den mest trafikerade vägen.

3. Bara naturlig försurning (6, 15)

Stubberudstjärnet (Upperudsälven ns Töck i VISS) och Töck har identifierade problem med försurning. Vattendragen kalkas. Påverkanskällorna som orsakar försurningen, atmosfärisk deposition och skogsbruk, åtgärdas dock inte med kalkningen och därför kvarstår miljöproblemet försurning. Planförslaget bedöms inte påverka möjligheterna att komma till bukt med försurningsproblemet.

4. (Giftfri miljö)

5. (Skyddande ozonskikt)

6. Säker strålmiljö (3, 11)

Utifrån detta mål är det av vikt att inte planera nya bostäder eller platser där människor vistas långvarigt i närheten av exempelvis kraftledningar. Det finns inom planområdet endast en luftburen ledning som ansluter Källhults industriområde från öster, vilken inte ligger i närheten av bostäder inom planområdet.

7. Ingen övergödning (6, 15)

Inget av vattendragen i anslutning till tätorten har idag identifierade problem med övergödning och planförslaget bedöms inte försämma förutsättningarna för att upprätthålla detta tillstånd.

8. (Grundvatten av god kvalitet)

9. (Hav i balans samt levande kust och skärgård)

10. (Myllrande våtmarker)

11. Levande sjöar och vattendrag (6, 15)

Stora delar av de utvecklingsområden för bostäder som föreslås i planen ligger inom kommunalt verksamhetsområde för VA och kommer anslutas till det allmänna avlopps nätet för att genomgå erforderlig rening innan det når recipient. Påverkan på vattendragen är annars småbåtshamnar och camping. Inom dessa områden är det av vikt att kommunen ger råd och har tillsyn över hur exempelvis tvätt av båtar och så vidare utförs så att inte vattnets kvalitet påverkas.

12. Levande skogar (15)

I flera av de föreslagna utvecklingsområdena finns idag tätortsnära skogsmark som kan ha visst värde för den bostadsnära rekreationen och vara lekområden för barn. Vid utveckling inom områdena bör perspektivet fortsatt tillgänglighet och kopplingar till kvarvarande skog finnas med.

13. Ett rikt odlingslandskap (11, 15)

I planförslaget finns som beskrivet på sidan 12 i denna MKB viss jordbruksmark insprängd mellan befintlig bebyggelse. I och med att dessa områden pekas ut inom användningen ”tätortsnära landsbygd” med riktlinjer för hur eventuell komplettering av enstaka bebyggelse ska ske bedöms förutsättningarna för dess bevarande som goda.

14. (Storslagen fjällmiljö)

15. God bebyggd miljö (11)

Genom att parallellt med fördjupningen av översiktsplanen ta fram ett kulturmiljöprogram har kommunen avsevärt förbättrat förutsättningarna för att kunna utveckla tätorten med bevarade och förstärkta värden utifrån ett kulturmiljöperspektiv. En utveckling i enlighet med planförslaget bedöms bidra till målet god bebyggd miljö men bygger på att kunskap och slutsatser från kulturmiljöprogrammet sprids brett.

16. Ett rikt växt- och djurliv (15)

Områden där det finns utpekade biotoper och naturvärden pekas i planförslaget ut som naturmark, vilket bedöms bidra till målet.

NOLLALTERNATIV

Nollalternativet med en utveckling utan fördjupningen av översiktsplanen bedöms bidra mindre till de nationella och globala miljömålen då ingen samlad planering med de avvägningar mellan målen som gjorts i planförslaget finns.

ALTERNATIV UTVECKLING

Den alternativa utvecklingen med en högre exploateringsgrad än i planförslaget bedöms i många fall påverka de nationella och globala miljömålen i en mer negativ riktning än planförslaget. Detta framför allt då mer mark föreslås tas i anspråk vilket ger en större lokal påverkan.

SAMLAD BEDÖMNING

Under detta avsnitt ges en samlad bedömning där de tre alternativen sammanfattas och vägs mot varandra.

Planalternativet bedöms till viss del påverka riksintresset för friluftsliv och natur på så sätt att viss strandnära mark föreslås för bebyggelseutveckling. Den visuella påverkan minskas genom fastställandet av fri passage mellan ny bebyggelse och strand. Av de utpekade LIS-områdena är flera av platser till viss del redan i anspråktagna och en utveckling av området skulle inte markant förändra användningen av området. Så är fallet vid Sågudden, Sandvikens Camping och Gläntan. Vid Kalvnäset och Batteriåsen är det skogsmark som föreslås tillgängliggöras för utveckling av bostäder, vilket under en längre tid funnits med i kommunens utbyggnadsplanering genom tidigare detaljplan på Kalvnäset och LIS-området på Batteriåsen. Dock är all typ av ny bebyggelse i planförslaget beroende av att en ny lösning för dricksvattenförsörjning kommer på plats innan ytterligare utveckling sker. Om denna fråga löses bedöms planförslaget inte ge någon betydande miljöpåverkan, utan snarare kunna bidra till en mer långsiktigt hållbar utveckling genom att en tydlig idé kring hur tätorten kan utvecklas presenteras där handelsområdena kompletteras med en tydligare idé kring tätortens utveckling utifrån dess historiska kontext.

Av de tre alternativen ger nollalternativet minst miljöpåverkan ut det perspektivet att det pekar ut minst mark som möjliggörs för en annan användning än idag. Mer strand lämnas orörd och eventuell påverkan på riksintresset för friluftsliv och natur uteblir. Dock innehåller nollalternativet ingen möjlighet till strategisk utveckling av tätorten, vilket på sikt kan ses försvaga tätorten och inte minst de naturvärden som genom planförslaget synliggörs.

Den alternativa utvecklingen som funnits med i miljöbedömningen är en uppskalning av 2000-talets utveckling av tätorten och saknar många av de avvägningar som gjorts under processen. Detta gör naturligtvis att miljöpåverkan bedöms bli större. Många av de positiva effekter som planförslaget förväntas få uteblir också då utvecklingen sprids ut och exempelvis inte avvägningen mot kulturmiljöprogrammet har gjorts. Kanske skulle den alternativa kortsiktigt ge mer utveckling då större områden och volymer pekas ut i attraktiva lägen - men långsiktigt vad gäller hållbarhet bedöms det mer avvägda planalternativet stå för den mest långsiktigt hållbara utvecklingen även ur ett ekomimiskt perspektiv.